

Asif Rüstəmli
AMEA-nın Ədəbiyyat İnstitutu
filologiya elmləri doktoru, professor
E-mail: asifr@mail.ru

**CƏFƏR CABBARLI YARADICILIĞI ULU ÖNDƏRİN
DƏYƏRLƏNDİRMƏ MÜSTƏVİSİNDƏ**

**“Cəfər Cabbarlı mədəniyyətimizin, ədəbiyyatımızın
böyük, dahi insanlarından biridir”
Heydər Əliyev**

Xülasə: Məqalədə ümummilli lider Heydər Əliyevin Cəfər Cabbarlının yaradıcılığına olan marağı araşdırılır və faktlar sisteməlik şəkildə təqdim edilir.

Ümummilli lider Heydər Əliyev Cəfər Cabbarlının bədii yaradıcılığının yerini, mövqeyini, əhəmiyyətini, ədəbi prosesdə təsirini yüksək qiymətləndirmişdir. O, Cəfər Cabbarlının dramaturgiya və ədəbiyyatın inkişafında böyük əməyi olduğunu bildirib. Ulu öndər dramaturq yaradıcılığını, onun milli identifikasiyanın inkişafındakı rolunu yüksək qiymətləndirir.

Açar sözlər: Ulu öndər, Heydər Əliyev, böyük dramaturq, Cəfər Cabbarlı. “Sevil”

Ümummilli lider, ulu öndər, dövlətçiliyimizin müəllimi və memarı Heydər Əliyev hələ yeniyyətlik, gənclik illərindən bədii yaradıcılığın bütün sahələrinə dərin maraq göstərmiş, parlaq istedadı, tükənməz zəhməti sayəsində hər kəsə nəsim olmayan unudulmaz uğurlara imza atmışdır. O, bədii ədəbiyyatı, teatrı, rəssamlığı, memarlığı çox sevirdi, bəzən də, coşub çağlayan təbini, istedadını bu yaradıcılıq sahəsində sınaqdan keçirməkdən zövq alırdı. Ötən əsrin 30-cu illərində Naxçıvan Pedaqoji Texnikumunda Heydər Əliyevlə eyni kursda təhsil alan Səfərəli Babayev sonralar xatırlayırdı: “...Heydər Əliyev texnikumda təşkil edilən bütün tədbirlərdə fəal iştirak edirdi. O, səhnəyə çıxıb gur səslə, aydın tələfüzlə şeirlər söyləyəndə tələbə və müəllimlərlə ağzınadək dolu olan zal sükuta qər qolurdu. Ümumnaxçıvan tədbirlərinə nümayəndə göndərmək lazım olanda qiraət ustası Heydər Əliyevi göndərirdilər, o da texnikumu layiqincə təmsil edirdi” (1, 67).

Gənc Heydər Əliyevin ədəbiyyata, mədəniyyətə, incəsənətə olan sarsılmaz sevgisi, bu yaradıcılıq sahələri ilə sıx mənəvi tellərlə bağlılığı şübhəsiz ki, hələ onun gənclik vaxtlarında, ötən əsrin 30-cu illərində Naxçıvanın qaynar ədəbi-mədəni mühitindən qaynaqladırdı. Bu dövrdə o, Mirzə Fətəli Axundzadənin dramaturgiyası, Cəlil Məmmədquluzadənin “Ölülər”i, “Molla Nəsrəddin”i, Hüseyn Cavidin fəlsəfi poeziyası, rus, türk və dünya ədəbiyyatı ilə dərinlən tanış idi. Akademik Aqil Əliyev qardaşının gənclik illərində ədəbiyyata, teatra vurğunluğunu xatırlayaraq yazırdı: “30-cu illərdə Naxçıvanda klassik əsərlər səhnələşdirilirdi – Şekspirin “Otello” və “Hamlet”, Şillerin “Qaçaqqlar”, Qoqolun “Müfəttiş” və s. əsərlər. Azərbaycan dramaturgiyasına gəlincə, Cəlil Məmmədquluzadənin əsərləri ilə yanaşı, gənclərin beyinlərinə və əhval-ruhiyyələrinə istedadlı dramaturq Cəfər Cabbarlının pyeslərinin qəhrəmanları da güclü təsir göstərirdi. Onun Sevil və Almaz, Aydın və Oqtay surətləri yeni dünyanın adamları, yeni həyatın yaradıcıları idi. Gənclər onlara oxşamağa çalışır, cəmiyyətin yeniləşməsi və dəyişməsi prosesində onlar kimi inamla, fədakarlıqla iştirak etmək istəyirdilər. Gənc Heydər üçün Sevil obrazı – özünün şəxsiyyət azadlığı hüququnu axıradək müdafiə edən, ailədəki ətalətə, geriliyə qarşı qiyam qaldıran, açıqcasına qəti etiraz bildirərək yüksələn qadın surəti olduqca cazibədar idi. Heç də təsadüfi deyil ki, C.Cabbarlının pyesindəki sevimli qəhrəmanı ilə tanışlıqdan 20 il keçəndən sonra cavan, xoşbəxt ata (Heydər Əliyev – A.R.) öz ilkinin adını Sevil qoymuşdur”(2, 75).

İstinad edilən sitatda vurğulandığı kimi ümummilli lider Heydər Əliyev klassik və çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələri sırasında böyük dramaturqumuz, şair, nasir, tərcüməçi, teatrşünas, kinossenarist, əməkdar incəsənət xadimi Cəfər Cabbarlının yaradıcılığı ilə

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

hələ gənclik illərindən, həyatının Naxçıvan dövründən tanış olmuş, ictimai-siyasi fəaliyyətinin sonrakı dövrlərində də, görkəmli sənətkarın əsərlərini təqdir, təhlil etmiş və yüksək dəyərləndirmişdir. Böyük sənətkarın “Aydın”, “Almaz”, “Yaşar”, “Od gəlini”, “1905-ci ildə” və digər pyeslərini milli teatr tariximizin parlaq səhifələri adlandıran ulu öndər Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının 100 illiyi münasibətilə 1974-cü ilin may ayında təntənəli yığıncaqda söylədiyi nitqdə C.Cabbarlının “Sevil” əsəri haqqında akademik Aqil Əliyevin xatırladığı kimi böyük məhəbbətlə müşahidələrini, təəssüratlarını teatrsevərlərin diqqətinə çatdırırdı: “Azərbaycan qadınının azadlığı uğrunda mübarizədə Cəfər Cabbarlının “Sevil” pyesi görkəmli rol oynamışdır. Cabbarlı dramaturgiyasının bədii təsiri, artistlərin və quruluşçuların məharəti o qədər güclü idi ki, səhnə ilə tamaşa salonu arasındakı hədd sanki aradan qalxmışdı. “Sevil” pyesinin tamaşalarında əsərin qəhrəmanı mənfur çadranı, bu “səyyar həbsxanani” başından çıxarıb atanda tamaşa salonundakı qadınların bir çoxu yerindən qalxır və keçmişin bu mənhus mirasını tullayırdı”(3).

Əsərin tamaşaçı şüuruna bədii-psixoloji təsir gücündən, teatrın canlı, emosional qüdrətindən obrazlı deyim tərz, yeni metaforalar, poetik təfəkkür ilə söz açılması ümummilli liderin uzaqgörən ədəbi-bədii düşüncəsindən, mövzuya peşəkar bələdliliyindən və publisistik səriştəsindən xəbər verir. Azərbaycan teatrının 100 illik yubileyində Heydər Əliyev görkəmli dramaturqun ilk dəfə ədəbiyyatımızdakı yeri, mövqeyi, bədii yaradıcılığının əhəmiyyəti, ədəbi prosesə təsirini yüksək səviyyədə dəyərləndirərək demişdi: “Cəfər Cabbarlının yaradıcılığı dramaturgiyamızın, ədəbiyyatımızın daha da inkişaf etdirilməsinə çox böyük təsir göstərmişdir. Cabbarlı həm Azərbaycan ...dramaturgiyasının, həm də Azərbaycan ...teatrının beşiyi başında durmuşdur. Bizim həyatımız Cəfər Cabbarlı üçün zəngin mövzu mənbəyi idi, o bu həyatdan təkcə yeni ideyalar, süjetlər, konfliktlər deyil, həm də təsvir vasitələri əxz edirdi” (4, 44).

Bu dəyərli düşüncələr bəlkə də ilk dəfə Cəfər Cabbarlı yaradıcılığına ulu öndərin dövlət səviyyəsində verilən qiymət idi. Dövlət başçısı 1969-cu ildə Azərbaycan rəhbərliyinə gəldikdən sonra respublikada ədəbiyyata, mədəniyyətə diqqət və qayğı artırılmış, ölkədə bu sahə üzrə konfranslar, müşavirələr, seminarlar, ongunlülklər davamlı prosesə çevrilmişdir. Xüsusilə ictimai-siyasi sahədə ümummilli liderin zaman sıxlığına baxmayaraq o ədəbiyyatla, mədəniyyətlə bağlı respublika tədbirlərinə həmişə vaxt ayırmış, mötəbər məclislərdə məruzə edərək zaman və sənətkar məsələlərinə, mövzu və qəhrəman problemlərinə açıq, müdrik münasibətini bildirmişdir. Onun 1981-ci ilin iyun ayında keçirilən Azərbaycan Yazıçılarının VII qurultayında “Ədəbiyyatın yüksək borcu və amalı” sərlövhəli geniş, əhatəli və dolğun nitqi məramın aydınlığı, milli məfkurəyə xidmət, mənəvi dəyərlərə ehtiram, yazar əməyinə qayğı hissi aşılacağına görə bu gün də öz aktuallığını, müasirliyini qoruyub saxlayır. Yazıçıların VII qurultayında köklü ədəbi problemlərə toxunan Heydər Əliyev görkəmli dramaturqun “Yeni forma yeni məzmun tələb edir” adlı məşhur məruzəsinə əsaslanaraq demişdir: “Sovet Yazıçılarının birinci Ümumittifaq qurultayında görkəmli Azərbaycan yazıçısı və dramaturqu Cəfər Cabbarlının bu barədə dediyi sözləri yada salaq: “...Hər bir şairin, yazıçının və dramaturqun ən böyük məziyyətlərindən biri onun mövzu seçməyi bacarmasıdır. Yazıçının seçdiyi mövzu onu ilhama gətirməli, onun gördüklərini, duyduqlarını, dövrünün ondan tələb etdiklərini, başqalarının hələ müşahidə etmədiklərini və ya müşahidə edərək bu barədə danışa bilmədikləri şeyləri oxucuya söyləmək imkanı yaratmalıdır. Dövrün ictimai sifariş adlanan şey budur”.

Biz yazıçılardan ən mürəkkəb problemlərin dərinədən araşdırılmasını gözləyirik. Adamlarda elmi dünyagörüşün, mənəvi keyfiyyətlərin formalaşması, həyat tərz, prinsipləri və normalarının təsbit olunması kimi problemlərin həllini arzulayırıq” (5, 142).

Cəfər Cabbarlının yaradıcılığında, Heydər Əliyevin ədəbi-siyasi düşüncələrində milli-ədəbi dil məsələlərinin biri-digərini ehtiva etməsi, ictimai gündəmə gətirilməsi, yazıçılar üçün ən gərəqli amil kimi qabardılması milli özünüdərkən başlıca şərti olaraq müstəsna əhəmiyyət kəsb edir. XX əsrin əvvəllərində C.Cabbarlı elə bil gənc həmkarlarına üzünü tutub yazırdı: “Dilimizdə olan ən kobud və yaraşıqsız söz, ən gözəl yabançı kəlmələrdən əziz tutulmalıdır.” XX yüzilliyin sonuna yaxın Heydər Əliyev Azərbaycan ədəbiyyatının, mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələrinə yazıçıların VII qurultayında müraciət edərək vurğulayırdı: “Dil xalqın böyük sərvətidir. Ədəbi dilin tərəqqisi olmadan mənəvi mədəniyyətin tərəqqisi mümkün deyildir” (5, 158).

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

Böyük öndərin bu düşüncələri söz ustalarına, qələm əhlinə ünvanlananda dövlət müstəqilliyinin bərpasına hələ 20 il var idi. Azərbaycan dilinin zənginləşməsində, istifadə miqyasının genişlənməsində, dövlət dili kimi statusunun möhkəmlənməsində Heydər Əliyevin xidmətləri danılmazdır. O, natiqlik məharəti, dəqiq məntiqi, nurlu zəkası, heyratəmiz yaddaşı, müdrikliyi və mövzuya dərinlən bələdliyi ilə ana dilimizin, nitq mədəniyyətimizin ən gözəl nümunələrini yaratmışdır. Hakimiyyətdə olduğu bütün zamanlarda Azərbaycan dilinə üstünlük verən, bu dili Avropa ölkələrinin və beynəlxalq təşkilatların rəsmi məclislərində səsləndirən, ölkədəki yüksək çinli məmurları Azərbaycan dilində danışmağa məcbur edən, “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” fərman imzalayan Heydər Əliyev gənclərə üz tutaraq onlara dönə-dönə tapşırırdı: “...Öz ana dilimizi, Azərbaycan dilini mənimsəmək lazımdır, bu dildə yaxşı danışmaq lazımdır, bu dili ana dili kimi daim duymaq lazımdır, bu dili sevmək lazımdır. Öz dilini bilməyən, öz dilini sevməyən adam öz tarixini də yaxşı bilməz” (5, 376). Onun qəti qənaətinə görə “Xalqı xalq edən, milləti millət edən onun ana dilidir. Layiqli ana dili olmayan, ana dilindən istifadə edə bilməyən, ana dilindən bəhrələnmə bilməyən, xalq, millət ola bilməz” (5, 486). Ümummilli lider dünənə, keçmişə nəzər salaraq müsbət meylləri düzgün qiymətləndirir, hətta əsarət altında, imperiya tərkibində olanda da dilin zənginləşməsində aparıcı amilləri açıq nişan verir və yüksək qiymətləndirirdi. O deyirdi: “Bizim xoşbəxtliyimiz ondan ibarətdir ki, Şərqi ölkəsinin əsarəti altında olduğumuz zaman da, sovet imperiyasının tərkibində olduğumuz zaman da biz bu dilimizi yaşatmışıq. Nəinki yaşatmışıq, onu inkişaf etdirmişik. Bu, xalqımızın, xüsusən bizim söz ustalarının, ədəbiyyatçıların, mədəniyyət xadimlərinin, elm xadimlərinin ən böyük nailiyyətidir” (5, 486).

Heydər Əliyev hələ siyasi hakimiyyətə ilk gəlişindən sonra Azərbaycan dilinin məişət səviyyəsindən dövlət statusu səviyyəsində yüksəldilməsində müstəsna xidmətlər göstərdi. Bu müqəddəs işin intişar tapmasında o özü dövlət məmurlarına nümunə olurdu. 1972-ci ildə Azərbaycan yazıçılarının V qurultayında ölkə rəhbərinin doğma ana dilimizdə nitqini ən qocaman ədib və şairlər belə təəccüb və heyratla qarşıladılar. Azərbaycan sovetləşəndən sonra hakim dilin rus dili olduğu bir dövrdə dövlət başçısının yazıçıların ali orqanı olan qurultayında ana dilimizdə məruzə etməsini ilk ədəbi-mədəni hadisə adlandırmaq olar. Bu, əslində milli mədəniyyətin, ədəbiyyatın və dilin inkişafı üçün start verilməsinin bariz əlaməti idi. Dilimizin kasıblığına eyham vuraraq özgə, yabançı dillərdə danışanlara, yaradıcılıqla məşğul olanlara cavab ünvanlayan ümummilli lider deyirdi: “Azərbaycanda mövcud olan Azərbaycan dili çox mükəmməl dildir, çox zəngin dildir, çox inkişaf etmiş dildir, böyük söz ehtiyatına malik dildir” (5, 487).

Ümummilli lider Azərbaycan dilinin formalaşmasında, inkişaf etməsində, lüğət fondunun zənginləşməsində yazıçılarımızın, şairlərimizin, ədəbiyyatşünasların, dilçi alimlərin böyük xidmətlərini həmişə yüksək qiymətləndirirdi. Heydər Əliyevin siyasi hakimiyyəti dövründə Azərbaycanda ən çox şairə, yazıçıya, elm və mədəniyyət xadimlərinə monumental abidələr ucaldılıb, yubiley mərasimləri böyük təntənə ilə qeyd olunubdur. Şübhəsiz ki, onlardan biri də Cəfər Cəbbarlıdır.

Azərbaycanda ən möhtəşəm, monumental heykəl, əzəmətli abidə 1982-ci ilin mart ayında C.Cəbbarlıya ucaldıldı. Heykəlin açılışında çıxış edən Heydər Əliyev dramaturqun yaradıcılığını yüksək qiymətləndirərək dedi: “Azərbaycan xalqına dirçəliş və səadət gətirən baharın bu gözəl çağında biz sovet mədəniyyətinin görkəmli xadimi Cəfər Cəbbarlının abidəsini açırıq. Cəfər Cəbbarlı tarixdə misli görünməmiş müzəffər ictimai ədalət cəmiyyətinin təşəkkül tapdığı, dramatik vəziyyətlərlə dolu olan çox mürəkkəb bir dövrdə ədəbiyyata gəlmişdir. Yeni həyatın təsdiqi uğrunda şiddətli sinfi mübarizədə Cəbbarlı yaradıcılığı qədim Azərbaycan torpağının yeniləşməsinin, çiçəklənməsinin parlaq rəmzi oldu... Şair, nasir və dramaturq Cəbbarlının yaradıcılığı çoxşaxəlidir. Onun gördüyü işlər sözün əsl mənasında, yorulmaz əmək fədisinin hünəridir. O, müasir Azərbaycan dramaturgiyasının bünövrəsini qoymuşdur, bu dramaturgiyanın inkişafının əsas istiqamətlərini müəyyən etmişdir. Azərbaycan xalqının və Sovet ölkəsindəki bir çox başqa xalqların teatr mədəniyyətini zənginləşdirən qiymətli töhfələr vermişdir. Bizim bütün müasir dram sənətimiz müəyyən mənada Cəbbarlı teatrının bəhrəsidir. Mirzə Fətəli Axundovun və Cəlil Məmmədquluzadənin böyük ənənələrini inkişaf etdirib zənginləşdirən Cəbbarlı teatr yaradıcılığının

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

həqiqi novatoru olmuş, Azərbaycan səhnəsində bu gün də gözəl səmərə verən yeni ənənələrin əsasını qoymuşdur.

Azərbaycan kino sənətinin təşəkkülü, o illərin dram və opera səhnələrinin ən yaxşı tamaşaları, parlaq publisistika və dərin professional teatr tənqidi Cabbarlının adı ilə bağlıdır” (6).

Ulu öndər 15 il sonra Cəfər Cabbarlının abidəsi ilə bağlı xatirələrini dilə gətirəcək, bütöv qranitin Ukrainadan tapılması və gətirilməsi ilə bağlı problemin necə həlledilməsindən söz açacaqdı. Diqqətə çatdıracaqdı ki, “O vaxt mən bunu etdim və öz həyatımda gördüyüm çoxsaylı işlərin ən dəyərlilərindən biri hesab edirəm. Cəfər Cabbarlı 1934-cü ildə vəfat etmişdir. Mən bunu bir dəfə demişəm, - Azərbaycan ədəbiyyatının, Azərbaycan milli şüurunun inkişafında onun nə qədər böyük xidmətləri olubdur! Onun yaratdığı əsərlər neçə-neçə nəsilləri tərbiyə edib və yüksəldibdir. Bunu hamımız bilirik. Onun yaşadığı binada ev muzeyini 1982-ci ildə biz yaratdıq. Mən bu işlərlə fəxr edirəm” (4, 234).

Heydər Əliyev sözün, sənətkarın qədrini bilən, onu dəyərləndirən dövlət xadimi idi. Şairlər, yazıçılar onu özlərinin ən yaxın dostu, pasibanı hesab edirdilər. 1982-ci ildə respublikadan getdikdən sonra ədəbi-mədəni mühitdə bir süstlük, durğunluq özünü büruzə verməyə başladı.

Bu sətirlərin müəllifinin yaxşı yadındadır. Böyük dramaturq Cəfər Cabbarlının 80 illik yubiley təntənələrini görənlər üçün 90 illik yubileyi 1991-ci il martın 22-də M.F.Axundzadə adına Azərbaycan Dövlət Opera və Balet Teatrında çox sönük keçirdi. Hətta, salonun orta hissələrində yerlərin xeyli hissəsi boş idi. Cabbarlı ailəsi Heydər Əliyevin Bakıda olduğunu bildiyi üçün onu yubiley tədbirinə dəvət etmişdi. Yubiley tədbirinin rəsmi hissəsi başlandıqdan xeyli sonra yanında qara dəri gödəkçəli, orta boylu, tökmə bədənli bir nəfərlə (çox güman ki, bu şəxs Bəylər Əyyubov idi - A.R.) gözlənilmədən Heydər Əliyev zala daxil oldu və mənə yaxın sırada boş yerlərdən birində əyləşdi. Salonda xəfif bir pıçıltı sürətlə yayıldı: «Heydər Əliyev gəldi». Yubiley mərasiminin rəsmi hissəsi bitib bədii hissəyə qədər fasilə elan edildikdən sonra mən Heydər müəllimə yaxınlaşıb onu salamladım. C.Cabbarlının çox möhtəşəm heykəlini ucaltıldığını, ev muzeyini yaratıldığını, təntənəli yubiley mərasimi keçirdiyini minnətdarlıqla yada salaraq ədibin 90 illik yubileyi münasibətilə naməlum və çap olunmayan əsərlərindən ibarət «Ədibin fəthi» adlı toplu tərtib etdiyimi və üç ildə nəşriyyatda yatıb qaldığını vurğuladım. O, axırıncı məsələyə dərhal reaksiya verərək soruşdu ki, yaxşı, kitab indiyədək nə üçün çap olunmayıbdır?! Mən fikrimi belə əsaslandırmağa çalışdım ki, indiki rəhbərliyin Azərbaycan mədəniyyətinə, Cəfər Cabbarlı irsinə soyuq münasibətinin nəticəsidir. Foyedə isə bizi Cəfər Cabbarlı ev muzeyinin əməkdaşları əhatəyə aldı. Heydər Əliyev böyük sənətkarın qızı Gülarə Cabbarlı ilə çox mehribanlıqla görüşdü, həmin anlardan xatirə olaraq şəkil çəkdirdik. 1994-cü il dekabrın 28-də Cəlil Məmmədquluzadənin ev muzeyinin açılışında Gülarə xanım həmin şəkli dövlət başçısı Heydər Əliyevə təqdim etdi. Prezident şəkilə baxdı və o ağır günləri yada salaraq dedi: “O vaxt sizin vəziyyətiniz mənimkindən yaxşı idi”.

Heydər Əliyevin hakimiyyətə yenidən qayıdışı ilə klassik ədəbi irsə, çağdaş ədəbi prosesə, yaradıcı insanlara, böyük sənətkarlara, milli məənəviyyat incilərinə, ədəbiyyatımıza və mədəniyyətimizə münasibət dəyişdi, ilx bahar nəsimi müstəqilliyini yeni bərpa etmiş, istiqlalına qovuşmuş insanların ictimai-sosial həyatında təbəssüm yaratdı. Qədim və milli ənənələrlə zəngin olan Novruz bayramı dövlət səviyyəsində təntənəli keçirilməyə başladı. Uzun illər təmir adı ilə bağlanan teatrlar qapılarını tamaşaçıların üzünə taybatay açdı. Musiqili Komediya Teatrının yeni binasının açılışı oldu. “Sevil” operası uğurla tamaşaya qoyuldu. C.Cabbarlının anadan olmasının 100 illiyi ilə əlaqədar Prezident Heydər Əliyev sərəncam imzaladı. Yubiley tədbirləri çərçivəsində böyük sənətkarın “Aydın” pyesi prezidentin ad günü ərəfəsində 2000-ci il 7 may tarixində Azərbaycan Akademik Milli Dram Teatrında tamaşaya qoyuldu. Həmin gün bu sətirlərin müəllifinin toplayıb tərtib etdiyi Heydər Əliyevin “Nəcib məənəvi idealların tərənnümü” (Bakı, “Ozan”, 2000, səh. 468) adlı kitabının signal nüsxəsi hazır idi. “Aydın” tamaşanın rejissoru, xalq artisti Mikayıl Mirzə kitabı Prezident Heydər Əliyevə təqdim edərək dedi: “Əziz Prezidentimiz. Bu gün bizim sevincimizin həddi-hüdudu yoxdur. Bu, ürəkdən gələn sözdür. Siz bizə həmişə sevinc bəxş etmisiniz. Siz tamaşaya gəlməklə teatrımıza, bizim boynumuza böyük minnət qoydunuz. Sizi bir daha ürəkdən təbrik edirik. Sizə cənsağlığı arzu edirik və mən bu gül dəstələrinin üzərinə Azərbaycanın bütün güllərini qoyaraq Sizə ərnağan edirəm. Ədəbiyyat və incəsənət xadimləri ilə

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

görüşləriniz barədə bu toplunu mən tamaşaçıların qarşısında Sizə təqdim edirəm. Bu toplunu Elmlər Akademiyasının Ədəbiyyat İnstitutu buraxmışdır. Bu, signal nüsxəsidir, iki saat bundan əvvəl çap edilmişdir. Tamaşaçıların adından mən bu kitabı Sizə bağışlayıram. Kitabın müəllifi (tərtibçisi – A.R.) böyük elmi işçi Asif Rüstəmlidir. Özü buradadır. Bu kitaba görə ona eşq olsun. Bu kitabı teatr kollektivi, incəsənət işçiləri adından Sizə bağışlayıram” (7).

“Cəfər Cabbarlı mədəniyyətimizin, ədəbiyyatımızın böyük, dahi insanlarından biridir” – deyən Prezident Heydər Əliyev həm “Aydın” tamaşasını, həm də yaradıcı kollektivin ifasını müqayisəli təhlil edərək yüksək dəyərləndirmiş, görkəmli dramaturqun ölməz əsərlərinin yeni səhnə həyatını bəyəndiyini bildirmişdir.

Ümummilli liderimizin qədirşünaslıqla qeyd etdiyi kimi Cəfər Cabbarlı Azərbaycan ədəbiyyatının, mədəniyyətinin təkamülünə, mənəvi sərvətlərimizin zənginliyinə milli şüurun təşəkkülünə, vətənpərvərlik duyğularının oyanışına, dilimizin saflığına, azadlıq və istiqlal məfkurəsinin inkişafına misilsiz xidmətlər göstərmiş milli sənətkardır. Onun adının əbədləşdirilməsi istiqamətində görülən titanik işlərdə – möhtəşəm abidəsinin ucaldılmasında, ev muzeyinin yaradılmasında, əsərlərinin tamaşaya qoyulması, nəşri, tədqiqi və təbliği sahəsində ümummilli lider Heydər Əliyevin dəyərləndirmələri, diqqət və qayğısı unudulmazdır.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Светлана Мирзоева. Гейдар Алиев: искусство прошло через всю мою жизнь. Баку, 2004, ст.67
2. Elmira Axundova. Heydər Əliyev: şəxsiyyət və zaman. Bakı, “Ozan”, 2007, səh. 352
3. Heydər Əliyev. İncəsənət bayramı. Bakı, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 1974, 2 iyun
4. Heydər Əliyev. Nəcib mənəvi idealların tərənnümü (toplayanı və tərtib edən A.Rüstəmli), Bakı, “Ozan”, 2000, səh. 44 (468).
5. Heydər Əliyev. Ədəbiyyatın yüksək borcu və amalı (toplayanı və elmi redaktoru A.Rüstəmli), Bakı, “Ozan”, 2000, səh. 142 (548).
6. Heydər Əliyev. Xalqlar dostluğu və qardaşlığının carçısı. Bakı, “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 1982, 26 mart
7. Azərbaycan Akademik Milli Dram Teatrında “Aydın” pyesinin yeni quruluşda tamaşası. “Xalq” qəzeti, 2000-ci il, 9 may, №103 (23468)

Asif Rustamli

CREATIVITY OF JAFAR JABBARLY IN THE VALUATION OF THE NATIONAL LEADER HEYDAR ALIYEV

Summary: In the scientific article is investigated national leader Heydar Aliyev interest from his youth in Jafar Jabbarly's works. His dramatic works were in his field of vision. The object of this article is systematically studying these facts.

The national leader Heydar Aliyev for the first time in literature highly appreciated the place, position, importance of artistic creativity of Jafar Jabbarly and his influence in the literary process. He said that Jafar Jabbarly had a great part on the development of drama and literature. The great leader highly appreciates the dramatist creativity and its role on the development of national identification.

Key words: The national leader, Heydar Aliyev, great dramatist, Jafar Jabbarly, “Sevil”